

INFORMACJA O STANIE
BEZPIECZEŃSTWA SANITARNEGO
MIASTA WAŁBRZYCH
ZA I PÓŁROCZE 2017 ROKU

Wykaz placówek z terenu miasta Wałbrzycha nadzorowanych przez Dolnośląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego we Wrocławiu:

- 1) Publiczna Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 10, ul. Ogrodowa 5A, 58-306 Wałbrzych,
- 2) Publiczne Gimnazjum Specjalne Nr 10, ul. Ogrodowa 5A, 58-306 Wałbrzych,
- 3) Zespół Szkół Nr 1 im. I. Paderewskiego, ul. Paderewskiego 17, 58-301 Wałbrzych,
- 4) Zespół Szkół Nr 2 im. H. Kołłątaja, Al. Wyzwolenia 34, 58-300 Wałbrzych,
- 5) Zespół Szkół Nr 3 im. M. Kopernika, ul. dra Jordana 4, 58-305 Wałbrzych,
- 6) Zespół Szkół Nr 4 im. J. Kusocińskiego, ul. dra Sokołowskiego 75, 58-309 Wałbrzych,
- 7) Zespół Szkół Nr 5 im. M. T. Hubera, ul. Ogrodowa 2a, 58-306 Wałbrzych,
- 8) Zespół Szkół Nr 7 im. Komisji Edukacji Narodowej, ul. Kłodzka 29, 58-308 Wałbrzych,
- 9) Zespół Szkół Politechnicznych „Energetyk”, Al. Wyzwolenia 5, 58-300 Wałbrzych,
- 10) Zespół Szkół Zawodowych Specjalnych, ul. Mickiewicza 24, 58-300 Wałbrzych,
- 11) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Jedyńka”, ul. Bema 101, 58-304 Wałbrzych,
- 12) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Dwójka”, ul. Witosa 35, 58-306 Wałbrzych,
- 13) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Trójka”, ul. Asnyka 13 – lokal nr A, 58-301 Wałbrzych,
- 14) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Czwórka”, ul. Asnyka 13 – lokal nr B, 58-301 Wałbrzych,
- 15) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Piątka”, ul. Niepodległości 64, 58-303 Wałbrzych,
- 16) Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Dom Szóstka”, ul. Truskawkowa 12, 58-308 Wałbrzych,
- 17) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, ul. Matejki 7, 58-300 Wałbrzych.

Wyniki kontroli z terenu miasta Wałbrzych objętego nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu w I półroczu 2017 r.

Ogółem liczba obiektów podlegających kontroli w 2017 roku w mieście Wałbrzychu wynosi 2070, a porównawczo na terenie powiatu wałbrzyskiego 1107.

Działalność kontrolno-represyjna oraz w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego łącznie:

Liczba kontroli	Liczba decyzji merytorycznych	Liczba decyzji płatniczych	Nażono mandatów ogółem	na kwotę złotych	Liczba wydanych postanowień	Liczba wystawionych tytułów wykonawczych	Liczba wniosków o ukaranie
1215	285	183	40	12350,00	59	3	0

Liczba wykonanych badań	Liczba oznaczeń chemicznych	Liczba oznaczeń fizycznych	Liczba oznaczeń mikrobiologicznych
2828	1739	1737	3581

W ramach działalności w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia przeprowadzono ogółem 42 wizytacje w celu oceny realizowanych programów edukacyjnych inicjowanych i koordynowanych przez Inspekcję Sanitarną.

W ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wydano:

- 2 opinie dotyczące projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
- 4 opinie o braku potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.
- 10 opinii dotyczących dokumentacji projektowej, w tym 1 opinię negatywną.
- 6 opinii dotyczących dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych.

Łącznie przeprowadzono 30 kontroli obiektów i lokali budowlanych.

W opracowaniu ujęto:

I. Nadzór nad warunkami środowiska:	
1. Ocena zaopatrzenia w wodę do spożycia przez ludzi na terenie Wałbrzycha	5
2. Stan sanitarny miasta	5
II. Nadzór nad warunkami pracy w zakładach pracy	6
III. Placówki nauczania i wychowania	9
IV. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	12
V. Zakłady Służby Zdrowia	18
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych	20
VI. Ocena stanu sanitarno-technicznego obiektów wczasowo-turystycznych	
1. Baza noclegowa	21
2. Baseny kryte i odkryte	21
3. Tereny rekreacyjne	23
VII. Ocena stanu sanitarno-technicznego innych obiektów użyteczności publicznej	
1. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej	23
2. Ustępy publiczne	24
3. Dworce i stacje PKP	24
4. Wiaty przystankowe i środki komunikacji miejskiej	24
VIII. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia	25

I.1. Ocena zaopatrzenia w wodę do spożycia przez ludzi na terenie miasta Wałbrzycha w I półroczu 2017 roku

Gmina Wałbrzych zaopatrywana jest w wodę z wodociągu publicznego Wałbrzych, którego zarządcą jest Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. W mieście wyodrębnione są 3 strefy zaopatrzenia ze względu na pochodzenie wody.

W I półroczu 2017 roku pobrano do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych 24 próbki wody w ramach nadzoru sanitarnego prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną oraz 34 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej Wałbrzyskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji.

- W strefie Wałbrzych 1 pobrano 24 próbki do badań w zakresie monitoringu kontrolnego i 8 w zakresie monitoringu przeglądowego (22 próbki w ramach kontroli wewnętrznej i 10 PIS) oraz 2 próbki rekontrolne w kierunku żelaza i mętności.
- W strefie Wałbrzych 2 pobrano 14 próbek do badań w zakresie monitoringu kontrolnego i 2 w zakresie monitoringu przeglądowego (7 próbek w ramach kontroli wewnętrznej i 9 PIS).
- W strefie Wałbrzych 6 pobrano 8 próbek do badań w zakresie monitoringu kontrolnego (4 próbki w ramach kontroli wewnętrznej i 4 PIS).

W I półroczu 2017 r. wydano w sumie 38 orzeczeń o przydatności wody do spożycia przez ludzi dla poszczególnych stref zaopatrzenia w wodę. Na podstawie prowadzonych badań monitoringowych w I półroczu 2017 r. stwierdzono w 1 próbce wody podwyższone stężenie żelaza i w 1 podwyższoną wartość mętności, co, ze względu na rodzaj, poziom i czas występowania przekroczeń, nie stwarzało zagrożenia dla zdrowia konsumentów wody. Działania naprawcze podjęte przez zarządcę wodociągu doprowadziły do uzyskania prawidłowej wartości wyżej wymienionych parametrów, dlatego wodę oceniono jako nadającą się do spożycia oraz bezpieczną dla konsumentów.

Przekazywanie wyników badań wody przez Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Wałbrzychu następowało w terminie wymaganym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2015 r. poz. 1989), tj. w ciągu 7 dni od dnia sporządzenia sprawozdania z badań.

I.2. Stan sanitarny miasta

Ogólny stan porządkowy w mieście w I półroczu 2017 r. oceniono jako dobry. Przestrzeń publiczna utrzymywana była w należyтым porządku, częściowo zagospodarowana zielenią, zaopatrzona w wystarczającą ilość koszy na śmieci. Jako właściwy należy ocenić również stan czystości na skwerach i trawnikach – coraz więcej właścicieli czworonogów sprząta odchody po swoim psie, dzięki udostępnionym w wielu miejscach w mieście psim pakietom.

Ścieki w Wałbrzychu usuwane są głównie do kanalizacji, w mniejszym zakresie gromadzone w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe. Lustracje terenów, wykonywane przy okazji kontroli obiektów użyteczności publicznej, nie wykazały niewłaściwej gospodarki ściekowej, tj. niekontrolowanych wycieków ze zbiorników, ich nieprawidłowego

zabezpieczenia.

Odpady komunalne na terenie miasta gromadzone są selektywnie w zamykanych pojemnikach lub kontenerach, a także w murowanych śmietnikach. Odbiór nieczystości stałych i ich wywóz na wysypiska komunalne prowadzą wyspecjalizowane przedsiębiorstwa – nie stwierdza się większych zakłóceń w gospodarce odpadami komunalnymi na terenie miasta. W okresie niewiele ponad półrocznym od zmiany firmy zajmującej się odbiorem odpadów komunalnych z terenu gminy Wałbrzych ustabilizowała się sytuacja w zakresie odbioru tych odpadów i obecnie nie notuje się wniosków ludności dotyczących tej tematyki.

W okresie sprawozdawczym do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu wpłynęły wnioski mieszkańców Wałbrzycha oraz MOPS w Wałbrzychu o podjęcie interwencji w sprawie uszkodzonej kanalizacji ściekowej przy ul. 11 Listopada, skażenia stawu przez ścieki bytowe odprowadzane z domu letniskowego w dzielnicy Lubiechów oraz uciążliwości związanych ze zbieraniem odpadów przez lokatora w zajmowanym przez niego lokalu mieszkalnym. Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego w powyższych sprawach wnioskodawców skierowano do organu egzekwującego właściwe funkcjonowanie gospodarki ściekowej (Prezydent Miasta Wałbrzycha) oraz właściciela wynajmowanych lokali (Gmina Wałbrzych).

II. Nadzór nad warunkami pracy w zakładach pracy

1. Ocena środowiska pracy

W pierwszym półroczu 2017 r. w ewidencji Oddziału Higieny Pracy PSSE w Wałbrzychu było 151 zakładów; nadzorem objęto 9135 pracowników.

Najliczniejszą grupę obiektów stanowią:

PKD-45 – naprawa pojazdów mechanicznych oraz handel hurtowy pojazdami	13 zakładów
PKD-41,42,43 – zakłady budowlane -	12 zakładów
PKD-23 – zakłady ceramiczne-	11 zakładów
PKD-46 – handel hurtowy i komisowy -	11 zakładów
PKD-47 – handel detaliczny -	11 zakładów
PKD-38 – zbieranie, przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów	10 zakładów
PKD-29 – produkcja części i akcesoriów do pojazdów samochodowych -	8 zakładów
PKD-25 – produkcja metalowych wyrobów gotowych -	7 zakładów
PKD-86 – ochrona zdrowia i pomoc społeczna -	5 zakładów
PKD-14 – produkcja odzieży	4 zakłady

Skontrolowano 37 zakładów, przeprowadzono w nich 40 kontroli.

Kontrolo stan sanitarnego, m.in. uwzględniały takie zagadnienia, jak:

- stan sanitarny i techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,
- aktualność badań lekarskich pracowników,

- posiadanie aktualnych wyników z monitoringu środowiska pracy,
- wydawanie pracownikom odzieży ochronnej i roboczej,
- utrzymywanie w normach higienicznych stężeń i natężeń czynników szkodliwych,
- ocena realizacji przez pracodawców przepisów prawnych w zakresie czynników rakotwórczych i biologicznych,
- nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi w związku z wejściem w życie rozporządzenia REACH, w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia ludzkiego i środowiska

Stwierdzone uchybienia:

- przekroczenia obowiązującego NDN hałasu – 1 zakład
- brak lub nieaktualne pomiary czynników szkodliwych -- 5 zakładów
- brak lub nieaktualna ocena ryzyka zawodowego – 2 zakłady
- nie opracowano tabeli przydziału norm odzieży i obuwia roboczego, nie udokumentowano faktu wydania odzieży i wypłaty ekwiwalentu za pranie – 2 zakłady
- brak wyznaczonej i przeszkolonej osoby w zakresie udzielania pierwszej pomocy – 1 zakład
- apteczka I pomocy nie wyposażona w odpowiednią ilość materiałów opatrunkowych – 1 zakład
- zły stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń (stwierdzono w 2 zakładach)

W związku z powyższym wydano ogółem 20 decyzji, w tym:

6 decyzji z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego zawierających 21 nakazów,
6 decyzji zmieniających termin wykonania obowiązków,
2 decyzje wygaszające
oraz 6 decyzji płatniczych.

Decyzje z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego dotyczyły:

1.PKD-19 – Wałbrzyskie Zakłady Koksownicze „VICTORIA” S.A. ul. Kosteckiego 9, 58-305 Wałbrzych

- dokonać weryfikacji i uaktualnienia zgodnie z obowiązującymi warunkami pracy i narażenia zawodowego ocenę ryzyka zawodowego na stanowisku pracy - aparatowy KRAiC
- dokonać weryfikacji i uaktualnienia zgodnie z obecnymi warunkami pracy i narażeniem zawodowym oceny ryzyka zawodowego na stanowisku pracy - destylator benzolu

2.PKD-24 – Poland Smelting Technologies „POLST” Sp. z o.o., ul. Jachimowicza 2 58-306 Wałbrzych

- obniżyć stężenie frakcji wdychalnej pyłu na stanowisku odlewnik – operator pieca obrotowego poniżej obowiązującego najwyższego dopuszczalnego stężenia.

3.PKD-38 - „CEROMA” S.C. Robert Cembrzyński, Andrzej Rogalski, Zbigniew Majda ul. Św. Józefa 2, 58-305 Wałbrzych

- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych na stanowisku operatora maszyn ogrodniczych (hałas, drgania mechaniczne ogólne przy obsłudze kosiarki samojezdnej z siedziskiem),
- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych na stanowisku operatora maszyn ogrodniczych (hałas, drgania mechaniczne miejscowe przy obsłudze spalinowej kosiarki do trawy),
- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych na stanowisku kierowcy ciągnika rolniczego (hałas, drgania mechaniczne ogólne,

- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych na stanowisku kierowcy pługopiaskarki (hałas, drgania mechaniczne ogólne),
- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych na stanowisku kierowcy zamiatarki (hałas, drgania mechaniczne ogólne),
- opracować instrukcje bhp dla stanowisk: dozorca sprzątający, pracownik zieleni, robotnik oczyszczania miasta,
- udostępnić pracownikom zatrudnionym na danym stanowisku instrukcje bhp,
- pracowników wyposażyć w odpowiednią dla danego stanowiska odzież i obuwie robocze,
- zapewnić ogrzewanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych (umywalni i natrysków) zlokalizowanych w siedzibie firmy przy ul. Św. Józefa w Wałbrzychu,
- BOK „Biały Kamień” zapewnić łatwo zmywalną podłogę w pomieszczeniu szatni-jadalni.

4.PKD-38 – GREEN METALS POLAND Sp. z o.o. ul. Długa 48, 58-309 Wałbrzych

- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia (hałas, wibracja ogólna) na stanowisku kierowca-operator samochodów ciężarowych,
- przeprowadzić pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia (czynniki chemiczne, pył) na stanowisku spawacza

5.PKD-38 – ALBA DOLNY ŚLĄSK ul. Piasta 16, 58-304 Wałbrzych (1 nakaz)

- dokonać aktualizacji oceny ryzyka zawodowego

6.PKD-46-Przedsiębiorstwo Produkcyjno - Handlowo-Usługowe „Ekozłom” S.C. ul. 1 Maja 81d, 58-305 Wałbrzych

- uaktualnić pomiary czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy,
- uzupełnić o wszystkie posiadane pomiary rejestry czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy oraz karty badań i pomiarów czynników szkodliwych,
- zapoznać wszystkich pracowników z oceną ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą,
- doprowadzić do należytego stanu technicznego pomieszczenie łaźni,
- wyznaczyć i przeszkolić osobę w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

2 decyzje wygaszające dotyczyły:

PKD-25 – KOTMET Andrzej Branias w Wałbrzychu

- obniżenie na stanowisku spawacza poziomu stężenia frakcji respirabilnej manganu do obowiązującej normy higienicznej,

W związku z tym, że w zakładzie zaprzestano prowadzenia prac spawalniczych wydano decyzję wygaszającą.

PKD-28 – WAMAG Sp. z o.o. w likwidacji w upadłości w Wałbrzychu

- pomieszczenia, w których są stosowane środki chemiczne o działaniu żrącym, drażniącym na oczy i skórę wyposażyć w natryski do obmycia ciała i oddzielne natryski do przemywania oczu.
- Spółka została postawiona w stan upadłości. W trakcie kontroli sanitarnej stwierdzono, że na terenie spółki nie były prowadzone żadne prace oraz że w halach i pomieszczeniach

produkcyjnych nie przebywały żadne osoby.

2. Ocena narażenia zawodowego

W ewidencji Oddziału Higieny Pracy znajduje się ogółem 26 zakładów, w których występują przekroczenia normatywów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy.

W pierwszym półroczu 2017 r. **582 osoby** pracowało na stanowiskach pracy, na których stwierdzano przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych.

Dominującym czynnikiem szkodliwym w środowisku pracy był (podobnie jak w latach ubiegłych) ponadnormatywny hałas.

W warunkach przekroczenia NDN hałasu pracowało 416 osób; 18 osób powyżej NDN wibracji, 78 osób powyżej NDS pyłu, niezgodnie z normą dotyczącą promieniowania podczerwonego – 70 osób, niezgodnie z normą dot. mikroklimatu gorącego – 5 osób.

3. Nadzór nad chemikaliami

W pierwszym półroczu 2017 r. w ramach nadzoru nad substancjami i mieszaninami chemicznymi ogółem skontrolowano 10 podmiotów. W tym w zakresie wprowadzania do obrotu substancji i mieszanin chemicznych skontrolowano 6 obiektów. W zakresie stosowania substancji i mieszanin chemicznych skontrolowano 4 zakłady.

Kontrole prowadzono między innymi w następującym zakresie:

- bezpiecznego stosowania substancji i mieszanin chemicznych niebezpiecznych,
- poprawności kart charakterystyk
- oznakowania opakowań
- wprowadzania do obrotu produktów biobójczych.

4. Choroby zawodowe

W pierwszym półroczu 2017 stwierdzono 18 chorób zawodowych, w tym 13 pylic. Ponadto wydano 9 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia chorób zawodowych.

III. Placówki nauczania i wychowania

W I półroczu 2017 r. w ewidencji PSSE w Wałbrzychu znajdowało się 89 stałych placówek nauczania i wychowania, 13 turnusów wypoczynku zimowego oraz 2 turnusy wypoczynku letniego dzieci i młodzieży. Skontrolowano 48 stałych placówek nauczania i wychowania, 10 turnusów wypoczynku zimowego i 2 turnusy wypoczynku letniego, przeprowadzono 60 kontroli (48 w placówkach stałych, 10 turnusów wypoczynku zimowego i 2 turnusy wypoczynku letniego). Zakres kontroli obejmował przede wszystkim ocenę stanu sanitarnego placówek, w tym m.in. stan techniczny; funkcjonalność; wyposażenie; mikroklimat; warunki do utrzymania higieny osobistej; przestrzeganie zakazu palenia tytoniu; czystość i porządek. Stan sanitarny nie budził poważniejszych zastrzeżeń – nie stwierdzono zaniedbań czystości

i porządku, nie wszczęto postępowania administracyjnego. We wszystkich obiektach przestrzegane były zapisy ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Rodzice, podobnie jak w latach wcześniejszych, sygnalizowali telefonicznie o przypadkach wszawicy w placówkach dla dzieci i młodzieży (1 przedszkole i 2 szkoły podstawowe). Dzwoniący zostali poinformowani o aktualnym stanie prawnym tj. wszawica, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, nie jest chorobą zakaźną; ciężar zwalczania wszawicy został przesunięty z działań o charakterze przeciwepidemicznym realizowanych przez inspekcję sanitarną na działania higieniczne podejmowane przez rodziców/opiekunów, a także pozostające w kompetencji placówek, do których dziecko uczęszcza. Podano też wskazania profilaktyczne przy zwalczaniu wszawicy oraz możliwości działania w środowisku nauczania i wychowania, do którego uczęszcza dziecko. Przeprowadzono również rozmowy telefoniczne z dyrektorami tych placówek na temat stanu prawnego i konieczności podejmowania działań w celu zrealizowania zapisów rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach. Dyrektorzy informowali o podejmowanych działaniach.

Stan sanitarny poszczególnych rodzajów placówek nauczania i wychowania oraz form wypoczynku przedstawiał się następująco:

Żłobki – w ewidencji znajduje się 5 placówek tj. 3 żłobki i 2 zespoły żłobków. Skontrolowano 2 żłobki i 1 zespół. Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń.

Przedszkola (w tym inne formy wychowania przedszkolnego) – w ewidencji znajduje się 28 placówek (27 przedszkoli i 1 inna forma wychowania przedszkolnego), skontrolowano 20 placówek (19 przedszkoli i 1 inną formę wychowania przedszkolnego). Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń, w tym:

- w 2 przedszkolach (Przedszkole Niepubliczne „Bajka”, ul. Bogusławskiego 2 i Przedszkole Niepubliczne „Jedyneczka”, ul. Mickiewicza 17 a) poprawiły się warunki mikroklimatu w salach zajęć tj. został wykonany system wentylacji nawiewno-wywiewnej,
- w 5 przedszkolach oceniono dostosowanie mebli do wzrostu dzieci – oceną objęto 85 dzieci i stwierdzono, że wszystkie korzystały z mebli dostosowanych do wzrostu,
- oceniono również posiadanie certyfikatów na sprzęt meblowy zakupiony po 1997 r. i stwierdzono, że nadal w części placówek brak stosownych certyfikatów.

Szkoły (podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne, zespoły szkół) – w ewidencji znajduje się 26 placówek, skontrolowano 10.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że:

- stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń, w kilku placówkach występowały nieliczne uchybienia np. w części pomieszczeń niewłaściwy stan techniczny podłóg; nierówna nawierzchnia terenu – dokonano ustaleń pokontrolnych, w tym dyrektorzy szkół informowali o podejmowanych działaniach w celu poprawy sytuacji,
  - zapewnione są właściwe warunki do utrzymania higieny osobistej tj. w sanitariatach uczniów jest dostęp do: bieżącej ciepłej wody, mydła w dozownikach, suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych, papieru toaletowego przy lub w kabinach wc, a także zapewniony jest właściwy stan techniczny oraz sanitarno-higieniczny pomieszczeń i armatury sanitarnej;
- należy zaznaczyć, że w 1 placówce (Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 3, ul. Chałubińskiego 13) poprawiły się warunki do utrzymania higieny osobistej tj. oddano do użytku dodatkowy zespół

sanitarny dla przedszkola,

- w 2 szkołach podstawowych niezachowane są standardy dostępności do urządzeń sanitarnych (przyjmuje się, że co najmniej jedna umywalka powinna przypadać na 20 osób, co najmniej jedna miska ustępowa i jeden pisuar na 30 chłopców oraz jedna miska ustępowa na 20 dziewcząt),

- w 2 placówkach poprawiły się warunki pobytu dzieci i młodzieży tj. w 1 gimnazjum (Publiczne Gimnazjum Nr 6, ul. Główna 2) wymieniono ogrodzenie działki szkolnej, w 1 zespole (Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 2, ul. Królewiecka 7) poprawiły się warunki do realizacji zajęć wf i rekreacji (wybudowano nowe boisko),

- zapewniono uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.

W jednej placówce prowadzone jest postępowanie administracyjne w sprawie usunięcia nieprawidłowości tj. Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 6, ul. Andersa 50 (dot. doprowadzenia do właściwego stanu sanitarno - technicznego ścian w ciągach komunikacyjnych oraz zapewnienia równej nawierzchni boiska do piłki nożnej) – decyzja wydana w 2015 r., termin wykonania do 31 sierpnia 2017 r.

W ramach prowadzonego nadzoru:

- w 4 placówkach oceniono dostosowanie mebli do wzrostu dzieci i młodzieży – oceną objęto 305 uczniów i stwierdzono, że wszyscy korzystali z mebli dostosowanych do wzrostu,

- oceniono również posiadanie certyfikatów na sprzęt zakupiony po 1997 r. i stwierdzono, że nadal nie wszystkie zakupione meble oraz urządzenia i sprzęt sportowy posiadają certyfikaty,

- w 11 placówkach przeanalizowano 68 rozkładów zajęć lekcyjnych (ujęto też szkoły specjalne funkcjonujące w młodzieżowym ośrodku socjoterapii) i w 3 placówkach w 8 oddziałach stwierdzono nieprawidłowości tj. w 1 oddziale zajęcia nie rozpoczynają się o stałej porze (różnica pomiędzy dniami jest większa niż 1 godzina), w 4 oddziałach różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia była większa od 1 godziny, natomiast w 3 oddziałach oba parametry. Dyrektorzy placówek wyjaśniając przyczyny nieprawidłowości informowali m.in. o dochodzeniu na zajęcia wf; realizacji zajęć międzyklasowych; niewystarczających warunkach do prowadzenia zajęć wf; dyspozycyjności nauczycieli. Istotnym elementem rozkładu zajęć lekcyjnych są przerwy, które umożliwiają wypoczynek między lekcjami. Zaleca się, aby przerwy trwały 10 minut, konieczna jest jedna przerwa 20 minutowa (w przypadku braku przerwy 20 minutowej - dwie przerwy 15 minutowe; stosowanie przerw 5 minutowych dopuszczalne w wyjątkowych sytuacjach np. dowożenia uczniów). W większości szkół dyrektorzy starają się zapewnić higieniczne warunki odpoczynku między lekcjami

Szkoły wyższe – w ewidencji znajdują się 3 uczelnie, nie kontrolowano w I półroczu.

Placówki z pobytem całodobowym – w ewidencji znajduje się 9 placówek (4 domy dla dzieci prowadzone przez Fundację Pomocy Dzieciom i Młodzieży „Salvator”, 2 domy studenckie, internat, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii), skontrolowano 5 placówek (domy dla dzieci i młodzieżowy ośrodek socjoterapii). Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń, w tym:

- w domach dla dzieci zostały zrealizowane ustalenia pokontrolne z ubiegłego roku dotyczące m.in. przechowywania środków dezynfekcyjnych i opracowania planu higieny,

- w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii, ul. Orkana 55, w części pomieszczeń ściany wymagają odświeżenia, w placówce nadal są na stanie odczynniki chemiczne, w tym niebezpieczne (otrzymane w 2007 r. z programu unijnego, nieużywane na zajęciach

dydaktycznych). Z ustaleń pokontrolnych wynika, że rozważana jest zmiana siedziby placówki.

Placówki z pobytem dziennym – w ewidencji znajduje się 18 placówek tj. 12 - świetlice, placówki wsparcia dziennego, zajęcia opiekuńczo-wychowawcze (w bieżącym roku 1 placówka przestała funkcjonować); 2 warsztaty terapii zajęciowej; 2 ośrodki kultury i 2 sale zabaw, tzw. wewnętrzne place zabaw /Kinderplanety/, zlokalizowane w centrach handlowych. Skontrolowano 10 placówek (4 „świetlice”, 2 warsztaty terapii zajęciowej, 2 ośrodki kultury, 2 sale zabaw). Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń, w tym:

- w 1 placówce (Wałbrzyski Ośrodek Kultury, ul. Wysockiego 29) poprawiły się warunki pobytu dzieci i młodzieży tj. po generalnym remoncie oddano do użytku budynek przy ul. Broniewskiego 65 A,

- w 1 placówce (Warsztaty Terapii Zajęciowej, ul. Mickiewicza 24) stwierdzono częściowo nierówny teren przy budynku; kierownik warsztatów poinformował, że gmina (właściciel obiektu) posiada dokumentację projektową zagospodarowania ww. terenu, brak informacji o terminie rozpoczęcia prac.

Wypoczynek sezonowy dzieci i młodzieży – w elektronicznej bazie wypoczynku MEN zgłoszonych było 13 turnusów wypoczynku zimowego i 2 turnusy wypoczynku letniego. Skontrolowano 10 turnusów wypoczynku zimowego i zgłoszone turnusy wypoczynku letniego. Stan sanitarny nie budził większych zastrzeżeń.

IV. Zakłady produkcji żywności, żywienia i obrotu środkami spożywczymi oraz wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W I półroczu 2017 roku na terenie miasta Wałbrzych skontrolowano 303 zakłady żywnościowo żywieniowe spośród 1188 ujętych w rejestrze zakładów.

Pracownicy Oddziału Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku przeprowadzili łącznie 453 kontrole w 303 zakładach, nieprawidłowości stwierdzono w 41 zakładach (tj. w 13,5 %).

W wyniku kompleksowej oceny stanu sanitarnego zakładu, przeprowadzonej na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego zakładu w 204 zakładach - 12 oceniono jako niezgodne z wymaganiami sanitarnymi.

W wyniku podjętych działań wydano 151 decyzji, w tym 21 decyzje nakazujące poprawę stanu sanitarno- technicznego oraz 57 decyzji płatniczych.

Nałożono 27 mandatów na łączną kwotę 7800 zł. Pobrano do badania laboratoryjnego 128 próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Zdyskwalifikowano 12 próbek z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie.

Prowadzono działania związane z powiadomieniami alarmowymi w systemie RASFF (Rapid Alert System for Food and Feed) Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Środkach Żywienia Zwierząt- zharmonizowanego z systemem działającym w UE (w kraju siecią powiadomienia kieruje Główny Inspektor Sanitarny). Prowadzono kontrole sanitarne- sprawdzano wycofanie z obrotu wymienionych w powiadomieniach alarmowych

produktów spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów. Przeprowadzono łącznie 5 kontroli.

W wyniku przeprowadzonych urzędowych kontroli żywności w niżej wymienionych grupach zakładów stwierdzono najczęściej występujące nieprawidłowości sanitarne:

W grupie sklepy i hipermarkety:

- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia i daty minimalnej trwałości, a także o zmienionych cechach organoleptycznych (nie przestrzega się procedury wycofywania artykułów spożywczych niewłaściwej jakości),
- niewłaściwa temperatura przechowywania artykułów spożywczych- niezgodnie z deklaracjami producentów,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń (zniszczone posadzki, popękane ściany z ubytkami tynku i malatury, nieszczelne, uszkodzone drzwi),
- brak odpowiednich warunków do ochrony żywności przed zanieczyszczeniem podczas rozważania (brak odpowiedniej ilości wag),
- brak odpowiednich warunków do utrzymania higieny rąk personelu (brak bieżącej ciepłej wody oraz środków do mycia i dezynfekcji rąk oraz ich osuszania w sposób higieniczny),
- brak segregacji odzieży oraz nieporządek w szatniach dla pracowników,
- nieprzestrzeganie procedur dobrej praktyki higienicznej, zapisy z przeprowadzanych czynności nie są dokonywane na bieżąco,
- nieprawidłowy stan higieniczno- sanitarny zakładów,
- wprowadzanie do obrotu mięsa mielonego nieopakowanego jednostkowo,
- nieodpowiednie zabezpieczenie zakładu przed szkodnikami (brak kratki wentylacyjnych, nieszczelne drzwi, brak siatek w otwieralnych otworach okiennych),

Hipermarket „KAUFLAND”, ul. Długa 4b w Wałbrzychu

- podczas transportu półproduktów piekarniczych i cukierniczych z magazynu mroźni na zaplecze do pomieszczeniu odpieku pieczywa nie zabezpiecza się półproduktów przed zanieczyszczeniami zewnętrznymi,
- ubytki w okafelkowaniu podłóg w przejściach komunikacyjnych części magazynowej (przy magazynie mroźni) oraz w ciągu komunikacyjnym do zaplecza socjalnego,
- ubytki w tynku i malaturze ściany przy stanowisku mycia wózków i koszy dla kupujących,
- zniszczone drzwi do pomieszczenia odpieku pieczywa,
- stwierdzono skorodowane części obudowy urządzeń chłodniczych oraz zniszczoną powierzchnię kloca do dzielenia mięsa na stanowisku sprzedaży tradycyjnej mięsa, wędlin oraz serów,
- brak bieżącej ciepłej wody przy stanowisku do mycia sprzętu w pomieszczeniu odpieku pieczywa,
- brudne, zakurzone podłogi we wszystkich pomieszczeniach zakładu,
- niewłaściwy stan sanitarny koszy z wyłożonym pieczywem przeznaczonym do sprzedaży w systemie samoobsługowym,
- niewłaściwy stan sanitarny umywalki do mycia rąk i zlewozmywaka do mycia sprzętu pomocniczego, ww. stanowiska nie wyposażone w środki myjące oraz ręczniki jednorazowego użytku,
- niewłaściwy stan sanitarny toalet dla pracowników, odzież ochronna pracowników i pomieszczeń gospodarczych,
- nie zachowanie segregacji asortymentowej podczas przechowywania środków

- spożywczych w magazynach chłodniczych,
  - nie przestrzeganie procedur i instrukcji dobrej praktyki higienicznej.
- Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną na drodze mandatu karnego. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie ww. uchybień.

Sklep TESCO ul. Kasztelańska 9 w Wałbrzychu

- ubytki w okafelkowaniu podłogi w sali sprzedaży i w magazynie artykułów suchych,
- brak części pokrywy w zamrażarce w sali sprzedaży, w których przechowuje się mrożonki w opakowaniach jednostkowych producentów, brakująca część pokrywy uzupełniono folią i taśmą klejącą,
- w sali sprzedaży wydzielono stoisko samoobsługowe sprzedaży pieczywa nieopakowanego jednostkowo, przechowywanego na odkrytych ażurowych regałach- brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniami zewnętrznymi od strony klienta i otoczenia, brak umieszczonej informacji dla klientów o zasadach higienicznej sprzedaży samoobsługowej pieczywa,
- brak instrukcji GHP dotyczącej sposobu zapewnienia bezpieczeństwa żywności zgodnie z jej przeznaczeniem, w tym zabezpieczenia przed zanieczyszczeniami- dotyczy stoiska sprzedaży w formie samoobsługowej pieczywa,

Wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie uchybień.

Sklep mięsno-wędliniarski, ul. Fredry 2 w Wałbrzychu

- nieprawidłowo usytuowane stanowisko mycia opakowań - basen zamontowany w sali sprzedaży przy stoisku sprzedaży mięsa i wędlin,
- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń, sprzętu, urządzeń
- niewłaściwa temperatura przechowywania artykułów spożywczych - niezgodnie z deklaracjami producentów,
- brak opracowanych instrukcji mycia i dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń oraz sprzętu oraz mycia, dezynfekcji i rozmrażania urządzeń chłodniczych,
- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia i daty minimalnej trwałości, a także o zmienionych cechach organoleptycznych (nie przestrzega się procedury wycofywania artykułów spożywczych niewłaściwej jakości),
- brak opracowanej procedury usuwania odpadów kategorii 3,

Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną na drodze mandatu karnego. Wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie uchybień.

Sklep spożywczy, Stacja Paliw LOTOS, ul. Wrocławska 144 w Wałbrzychu

- brak odpowiednich warunków do utrzymania higieny rąk personelu - niesprawny odpływ kanalizacyjny oraz brak bieżącej ciepłej wody przy umywalce do mycia rąk personelu w sali sprzedaży,
- w magazynie artykułów suchych artykuły spożywcze przechowuje się bezpośrednio na posadzce,
- brak szkoleń personelu z zakresu realizacji procedur i instrukcji dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP,
- nie prowadzi się zapisów z monitorowania krytycznych i kontrolnych punktów kontroli,
- niewłaściwy stan sanitarny pomieszczeń, sprzętu, urządzeń.

Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną na drodze mandatu karnego. Kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie ww. uchybień.

W grupie żywienia zbiorowego otwartego:

- brak dokumentacji potwierdzającej jakość zdrowotną gotowego wyrobu nietrwałego mikrobiologicznie w produkowanych w zakładach,
- brak aktualizacji i weryfikacji systemu HACCP oraz dokumentacji dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej, nie realizuje się opracowanych procedur, nie dokonuje się zapisów z wykonywanych czynności, nie monitoruje się parametrów krytycznych punktów kontroli, nie wdraża się działań korygujących,
- brak opracowanych działań korygujących przy stwierdzonych niezgodnościach,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i sprzętu wykorzystywanego do produkcji- niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny pomieszczeń, sprzętu, maszyn i urządzeń (brudne posadzki, maszyny i urządzenia, sprzęt produkcyjny, naczynia stołowe, brak powierzchni odkładczej na umyty sprzęt produkcyjny, brudne powierzchnie blatów produkcyjnych),
- brak warunków do utrzymania higieny rąk personelu (brak bieżącej ciepłej wody oraz środków do mycia i dezynfekcji rąk oraz ich osuszania w sposób higieniczny),
- niesprawna kanalizacja przy punktach wodnych,
- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia i daty minimalnej trwałości, lub o zmienionych cechach organoleptycznych (nie przestrzega się procedury wycofywania artykułów spożywczych niewłaściwej jakości),
- brak wyniku badania wody używanej do produkcji w zakładzie pod względem parametrów mikrobiologicznych,
- brak siatek w otwieralnych otworach okiennych zabezpieczających przed owadami,

Bar mleczny „Korytko”, Pl. Tuwima 3/3a w Wałbrzychu

- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń, sprzętu, urządzeń,
- brak wydzielonego miejsca do przechowywania beczki ze zużytym tłuszczem smaźalniczym,
- brudna odzież ochronna pracowników,
- brak prawidłowego realizowania procedur i instrukcji dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP.

Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną w drodze mandatu karnego, kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie uchybień higieniczno- sanitarnych, na uchybienia techniczne wydano decyzję administracyjną.

Restauracja „Książęca”, ul. Piastów Śląskich w Wałbrzychu

- przygotowalnia wstępna warzyw i owoców wyłączona z użytku (z powodu awarii kanalizacji- niesprawne stanowiska mycia
- pomieszczenia zakładu wykorzystywane niezgodnie z przeznaczeniem,
- sprzęt produkcyjny w złym stanie technicznym,
- odpady kategorii 3 oraz resztki pokonsumpcyjne przechowywane niewłaściwie, w otwartych pojemnikach w pomieszczeniu kuchennym oraz w zmywalni naczyń stołowych, brak umowy z firmą utylizacyjną na odbiór ww. odpadów,
- niewłaściwy stan sanitarny pomieszczeń, sprzętu, urządzeń,
- przyprawy przechowywane w brudnych, tłustych pojemnikach,
- artykuły spożywcze, wyroby gotowe i surowce przechowywane w otwartych niezabezpieczonych przed czynnikami zewnętrznymi opakowaniach,
- magazynowanie brudnych warzyw i owoców odbywa się na posadce w kuchni,
- nie zachowano łańcucha chłodniczego w magazynie chłodni z wyrobami gotowymi,

półproduktami oraz z surowcami, warunki przechowywania niezgodne z deklaracjami producentów,

- artykuły spożywcze przesypywane z opakowań zbiorczych producentów do opakowań jednostkowych (przyprawy) nieoznakowane- brak identyfikacji oraz możliwości ustalenia daty minimalnej trwałości,
- brak szkoleń pracowników z zakresu realizacji procedur dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP, brak zapisów z wykonywanych czynności oraz monitorowania krytycznych punktów kontroli, procedury i instrukcje dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP nie są realizowane prawidłowo w pełnym zakresie, brak działań korygujących przy stwierdzonych niezgodnościach,

Osobę winną zaniedbań ukarano mandatem karnym, kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie ww. uchybień.

Cukiernia Piekarnia Lokal małej gastronomii M&J w Wałbrzychu, ul. Kusocińskiego 4

- podłoga przy stanowisku sprzedaży i przygotowywania wyrobów i napoi, z ubytkami, o nasiąkłej powierzchni,
- w otwieralnych otworach okiennych brak siatek zabezpieczających przed dostępem szkodników,
- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń, sprzętu, urządzeń
- sprzęt porządkowy przechowywany w pomieszczeniu zmywalni naczyń stołowych,
- w szatni brak zachowania segregacji odzieży wierzchniej od roboczej, pracownicy pracują bez odzieży ochronnej, brudna odzież wierzchnia pracowników,
- brak do wglądu orzeczeń z badań lekarskich przeprowadzonych do celów sanitarno-epidemiologicznych zatrudnionych pracowników,
- brak środków do higienicznego osuszania rąk przy umywalkach - personel osusza ręce ręcznikami typu frotte,
- brak szkoleń pracowników z zakresu realizacji procedur dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP, brak do wglądu ww. dokumentacji,
- brak opracowanych działań korygujących przy stwierdzonych niezgodnościach,

Osobę winną zaniedbań ukarano mandatem karnym, kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie ww. uchybień.

Lokal gastronomiczny TELEPIZZA, ul. 1 Maja 64 w Wałbrzychu

- w zmywalni naczyń wyłączono z eksploatacji szafę przelotową (zastawiona zbędnym sprzętem),
- drzwi do zmywalni naczyń stołowych z ubytkami w powierzchni,
- niewłaściwy stan techniczny szafek i regałów w sali produkcyjnej, zmywalni,
- brak segregacji odzieży wierzchniej od roboczej w szafie odzieżowej w pomieszczeniu pomocniczym,
- w zmywalni naczyń stołowych przechowuje się sprzęt porządkowy,
- brak wydzielonego miejsca na przechowywanie toreb do przewożenia pizzy- przechowywane w przypadkowych miejscach w pomieszczeniu pomocniczym w bezpośrednim kontakcie z chemią gospodarczą,
- opakowania jednorazowego użycia przechowywane bezpośrednio na posadzce, niezabezpieczone przed czynnikami zewnętrznymi,
- nie zachowuje się zasad segregacji asortymentowej magazynowanej żywności w urządzeniach chłodniczych i w magazynie typu chłodnia,
- nie przestrzega się instrukcji dokumentacji GHP/GMP, brak szkoleń pracowników z zakresu realizacji procedur dokumentacji GHP/GMP oraz systemu HACCP,

Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną na drodze mandatu karnego, kontrola sprawdzająca wykazała usunięcie uchybień higieniczno- sanitarnych, na uchybienia techniczne wydano decyzję administracyjną nakazującą ich usunięcie.

W grupie żywienia zbiorowego zamkniętego:

- zniszczony sprzęt produkcyjny, kuchenny oraz pomocniczy pozostający w kontakcie z żywnością,
- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń,
- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia i daty minimalnej trwałości, lub o zmienionych cechach organoleptycznych (nie przestrzega się procedury wycofywania artykułów spożywczych niewłaściwej jakości),
- brak aktualizacji i weryfikacji systemu HACCP oraz dokumentacji dobrej praktyki higienicznej i produkcyjnej, nie realizuje się opracowanych procedur,
- brak bieżącej ciepłej i zimnej wody przy umywalkach do mycia rąk personelu, ww. stanowiska nie wyposażone w środki myjące,
- brak badania wyrobu gotowanego, nietrwałego mikrobiologicznie, produkowanego w zakładzie pod względem parametrów bakteriologicznych,

Prywatne Liceum Ogólnokształcące Sióstr niepokalanek, Pl. Darowskiej 1 w Wałbrzychu

- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i sprzętu,
- niewłaściwa temperatura przechowywania mrozonek, niezgodna z ustalonymi wartościami limitów krytycznych oraz deklaracjami producentów,
- brak opracowanych działań korygujących w wyznaczonych krytycznych i kontrolnych punktach kontroli- przeprowadza się w sposób nieprawidłowy zapisy w karcie kontroli temperatur w urządzeniach chłodniczych (temperatury zmierzone powyżej zakresu ustalonych wartości parametrów krytycznych), brak zapisów w rubryce „uwagi”, gdzie powinny być zapisany rodzaj podjętego działania korygującego i w przypadku niezgodności- nie przestrzega się procedur systemu HACCP w tym zakresie,
- brak szkoleń pracowników z zakresu procedur i instrukcji dokumentacji GMP/GHP oraz systemu HACCP,
- brak procedury znakowania żywności produkowanej w zakładzie (nazwą oraz data produkcji) jako nadprodukcja przechowywanej w warunkach chłodniczych- brak identyfikacji.

Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną na drodze mandatu karnego. Wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie ww. uchybień.

Niepubliczny punkt Przedszkolny „Akademia Przedszkolaka”, Osiedle Górnicze 42 w Wałbrzychu

- w kuchni, gdzie rozdzielane są posiłki umywalka do mycia rąk wyłączona z eksploatacji- brak sprawnego odpływu kanalizacyjnego- woda wylewa się bezpośrednio na posadzkę, brak możliwości utrzymania higieny rąk personelu,
- pomieszczenia zakładu wykorzystywane niezgodnie z przeznaczeniem.

Stronę winną zaniedbań ukarano grzywną na drodze mandatu karnego. Kontrola sprawdzająca wykazała częściowe usunięcie uchybień- postępowanie administracyjne w toku.

Ponadto w **grupach placówek systemu oświaty** dokonano teoretycznych ocen jadłospisów, pod

kątem spełnienia wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 roku w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie sposobu żywienia dzieci wystosowano pisma do stron lub wydano zalecenia w protokołach kontroli, w których zobowiązano do prawidłowego układania jadłospisów i żywienia zgodnie z zasadami racjonalnego żywienia ww. rozporządzenia.

W grupie: bloki żywienia w szpitalach:

- nieprawidłowy sposób żywienia pacjentów (oceniono w związku z przeprowadzoną teoretyczną oceną jadłospisów),
- nieprawidłowa temperatura posiłków (niezgodna z przyjętymi kryteriami z zakresu temperatur serwowanych posiłków, zalecanymi przez Instytut Żywności i Żywienia).

Wystosowano pisma do stron, w których zobowiązano do prawidłowego układania jadłospisów i żywienia zgodnie z zasadami racjonalnego żywienia oraz przestrzegania właściwych temperatur wydawanych potraw.

Specjalistyczny Szpital im. Dra A. Sokolowskiego w Wałbrzychu

- stwierdzono nieprawidłowy stan techniczny samochodu transportującego posiłki przez firmę cateringową tj.: ubytki w powierzchni podłogi przy drzwiach w przestrzeni transportowej- bagażowej oraz ubytki w wewnętrznej powierzchni tylnych drzwi.

Wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie ww. uchybień.

V. Zakłady Służby Zdrowia

Informacja o stanie sanitarnym placówek działalności leczniczej miasta Wałbrzycha za I półrocze 2017 r.

Oddział Epidemiologii prowadzi działalność w zakresie:

- zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych
- rejestracji zgłoszeń chorób zakaźnych
- organizacji i kontroli pracy punktów szczepień
- rejestracji, analizy, zgłaszania niepożądanych odczynów poszczepiennych
- wykonawstwa szczepień ochronnych,
- zamawiania, dystrybucji i kontroli w zakresie gospodarki szczepionkami w punktach szczepień
- prowadzenia monitoringu warunków przechowywania i transportu szczepionek
- rejestracji ognisk zakażeń szpitalnych
- kontroli placówek lecznictwa
- współpracy z Inspekcją Weterynaryjną

W I półroczu wykonano 77 kontroli, podczas których skontrolowano 67 placówek lecznictwa spośród 322 zarejestrowanych.

Na terenie miasta w Specjalistycznym Szpitalu im. dra A. Sokołowskiego w Wałbrzychu przy ul. Batorego 4 powstał Oddział Rehabilitacji Kardiologicznych. W kontrolowanych oddziałach szpitala przy ul. Batorego 4 i ul. Sokołowskiego 4 nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stanu sanitarno -higienicznego.

W Specjalistycznym Szpitalu Ginekologiczno – Położniczym im. E. Biernackiego przy ul. Paderewskiego 10 w Wałbrzychu podczas kontroli szpitala stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń nie budził zastrzeżeń.

W I półroczu Filia Hospicjum Domowego Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Poradni Opieki Hospicyjno - Paliatywnej w Wałbrzychu przy ul. Krasieńskiego 8 w Wałbrzychu rozpoczęła działalność Domowa Opieka Hospicyjna w Przychodni Specjalistycznej SJ Regina i Walenty Śliwa przy ul. Zacisze 3 w Szczawnie – Zdroju.

Podmioty lecznicze zlokalizowane na terenie miasta zgodnie do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. posiadają opracowane i wdrożone procedury zapobiegania zakażeniom i chorobom zakaźnym związanym z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Procedury podlegają okresowej analizie i weryfikacji. Placówki posiadają również instrukcje stanowiskowe. W celu weryfikacji znajomości zasad obowiązujących procedur medycznych i higienicznych organizowane są szkolenia personelu przez kierowników zakładu i szkolenia zewnętrzne. Postępowanie w zakresie dezynfekcji, sterylizacji, gospodarki odpadami medycznymi oraz prania bielizny nie budziło zastrzeżeń. Prowadzona jest kontrola wewnętrzna. Dla podmiotów leczniczych wydano: 3 decyzje opłatowe i 5 opinii sanitarnych o spełnieniu warunków sanitarno – technicznych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wałbrzychu sprawował nadzór nad prawidłowym zgłaszaniem przypadków zachorowań na choroby zakaźne przez placówki lecznictwa, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Ogółem przeprowadzono 143 wywiady epidemiologiczne.

Zarejestrowano 11 chorych na gruźlicę mieszkających na terenie naszego miasta (w tym 11 przypadków zachorowań na gruźlicę prątkującą). Osoby chorujące na gruźlicę pochodzą w większości ze środowiska o niskim statusie materialnym. Są to w przeważającej liczbie kobiety i mężczyźni w przedziale wiekowym od 35 do 60 lat, w większości mężczyźni. Utrudnieniem w objęciu ich nadzorem epidemiologicznym był brak reakcji z ich strony na wezwania. Nadzorem objęto również osoby z otoczenia tych chorych.

Na terenie miasta zarejestrowano 3 przypadki zachorowań wywołanych przez pałeczki Salmonella oraz 4 nosiciele tych pałeczek, przebadano 3 ozdowieńców i 2 nosiciele tych pałeczek. W wyniku przeprowadzonych badań kontrolnych po leczeniu skreślono 3 ozdowieńców przeniesionych z poprzedniego roku sprawozdawczego i 2 nosiciele, w tym 1 nosiciela przeniesionego z poprzedniego roku sprawozdawczego.

Pod nadzór lekarzy pierwszego kontaktu skierowano 5 osób zakażonych wirusem HBV oraz osoby z ich otoczenia. Nadzorem objęto 16 nosiciele zakażonych wirusem HCV.

Sprawowano nadzór nad wykonawstwem obowiązkowych szczepień ochronnych oraz nad gospodarką preparatami szczepionkowymi. W ramach prowadzonego rejestru niepożądanych odczynów poszczepiennych zgłoszono 13 przypadków odczynu poszczepiennego u dzieci. Zarejestrowano 23 przypadki pokąsań u ludzi przez zwierzęta (w tym 15 przez psy, 4 przez

koty, 4 przez dzikie zwierzęta). Osoby te objęto nadzorem i pouczono o konieczności konsultacji z lekarzem podstawowej opieki zdrowotnej. Szczepieniu p/wścieklicznie zostało poddanych 8 osób.

W ramach współpracy Inspekcja Weterynaryjna zgłaszała obserwacje weterynaryjne zwierząt poddanych badaniom lekarsko – weterynaryjnym w kierunku wściekliczności.

Współpracowano z innymi Powiatowymi Stacjami Sanitarnymi w zakresie zgłaszalności chorób zakaźnych, objęcia nadzorem osób chorych i osób z ich otoczenia.

Udzielano informacji osobiście lub telefonicznie na tematy dotyczące chorób zakaźnych, szczepień ochronnych mieszkańcom miasta, w tym osobom wyjeżdżającym za granicę.

Propagowano szczepienia przeciwko grypie sezonowej, inwazyjnej chorobie meningokokowej i zakażeniom pneumokokowym.

Zachorowania na wybrane choroby zakaźne na terenie miasta Wałbrzycha w I półroczu 2017 r. w porównaniu do I półrocza 2016 r.

Jednostka chorobowa		Liczba zachorowań		Zapadalność	
		Rok 2016	Rok 2017	Rok 2016	Rok 2017
Ospa wietrzna		195	482	168,00	419,39
Wirusowe zapalenie wątroby typu B		6	5	5,17	4,35
Wirusowe zapalenie wątroby typu C		9	10	7,75	8,70
Szkarlatyna		27	12	23,26	10,44
Wirusowe zakażenia jelitowe	wywołane przez rotawirusy	50	52	43,08	45,24
	inne określone	0	3	0	2,61
	nie określone	7	23	6,03	20,01
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe	wywołane przez Clostridium difficile	5	3	4,31	2,61
	nie określone	50	24	43,08	20,88
Biegunka i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu		19	26	16,37	22,62
Salmonellozowe zatrucia pokarmowe		3	3	2,58	2,61
Borelioza		6	19	5,17	16,53
Nagminne zapalenie przyusznicy		5	0	4,31	0
Krzusiec		13	0	11,2	0
Gruźlica		15	11	12,92	9,57

VI. Ocena stanu sanitarno-technicznego obiektów czasowo-turystycznych w I półroczu 2017 roku

1. Baza noclegowa

W I półroczu 2017 r. skontrolowano 6 hoteli funkcjonujących na terenie miasta oraz 5 innych obiektów świadczących usługi noclegowe pod względem spełnienia wymogów sanitarnych, a przede wszystkim ograniczenia zagrożenia przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń. Wszystkie skontrolowane obiekty odznaczały się prawidłowym stanem sanitarno-technicznym, wobec właścicieli niektórych obiektów wydano doraźne zalecenia, dotyczące m.in. wyprania lub wymiany przybrudzonej tapicerki krzeseł i foteli, odnowienia powierzchni ścian – brudnej i z ubytkami farby – w pokojach i szatni pracowników, usunięcia zacieków na suficie w holu i szatni pracowników, odnowienia skorodowanej powierzchni grzejnika.

Należy zauważyć, że z roku na rok stan sanitarny i techniczny obiektów świadczących usługi hotelarskie w mieście poprawia się, właściciele prowadzą remonty i modernizacje, które podnoszą standard świadczonych usług oraz estetykę obiektów. W grupie tej pod względem standardu wyróżniają się hotele.

2. Baseny kryte i odkryte

Pod nadzorem PPIS w Wałbrzychu znajdują się 2 pływalnie kryte, tj. przy ul. Sokołowskiego 75 oraz w hotelu „Maria” przy ul. Wrocławskiej 134b.

Zgodnie z zapisami rozporządzenia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016) od 2 czerwca 2016 r. do zarządzających pływalnią należy ocena spełniania przez wodę na pływalni wymagań mikrobiologicznych i fizykochemicznych, określonych w przytoczonym rozporządzeniu. W ramach tej oceny obaj zarządcy ustalili z PPIS w Wałbrzychu harmonogramy poboru próbek wody do badań w 2017 r. i je realizowali, przedkładając wyniki badań do wglądu PPIS w Wałbrzychu.

W I półroczu 2017 r. zarządcy wymienionych pływalni przedłożyli sprawozdania z mikrobiologicznych i fizykochemicznych badań jakości wody z pływalni wykonywanych we własnym zakresie, w tym:

- 19 dotyczących basenu krytego w hotelu „Maria” (sprawozdania dostarczano do końca marca 2017 r.),
- 16 dotyczących pływalni krytej przy ul. Sokołowskiego 75 w Wałbrzychu (sprawozdania dostarczane są na bieżąco).

W odniesieniu do basenu krytego w hotelu „Maria” 6 próbek nie spełniało wymagań pod względem mikrobiologicznym (bakterie *Pseudomonas aeruginosa*), w 9 stwierdzono podwyższoną wartość utlenialności. Ponawiane przez zarządcę badania wykazały każdorazowo doprowadzenie wody do norm sanitarnych pod względem bakteriologicznym.

Na pływalni krytej przy ul. Sokołowskiego 75 w Wałbrzychu dwukrotnie zanotowano podwyższone stężenie chloroformu oraz w przypadku próbki pobranej w natryskach męskich nieznacznie przekroczoną dopuszczalną liczbę bakterii *Legionella* sp. Czynności naprawcze w powyższej sprawie zostaną podjęte przed ponownym uruchomieniem basenu po przerwie

wakacyjnej.

W I półroczu 2017 r. w ramach nadzoru sanitarnego prowadzonego przez PPIS w Wałbrzychu z basenu krytego z odnową biologiczną w hotelu „Maria” pobrano:

- 2 rekontrolne próbki wody do badań w kierunku bakterii *Pseudomonas aeruginosa* z niecki i jacuzzi dużego, z których kwestionowano obie,
- 3 planowane próbki do badań w kierunku bakterii *Legionella* sp. z jacuzzi dużego i solankowego oraz natrysków przy basenie, z których kwestionowano 1 próbkę (jacuzzi solankowe).

W przypadku przekroczeń dopuszczalnej liczby bakterii *Pseudomonas aeruginosa* wydano decyzję nakazującą wyłączenie z eksploatacji ww. niecek (nr 102/17 z dnia 9 lutego 2017 r.), którą wygaszono po przedłożeniu przez właściciela basenu badań potwierdzających doprowadzenie wody do norm sanitarnych – w dniu 14 lutego 2017 r.

W odniesieniu do przekroczenia dopuszczalnej liczby bakterii *Legionella* sp. w jacuzzi solankowym w odpowiedzi na zawiadomienie PPIS zarządca basenu poinformował o wyłączeniu niecki z eksploatacji, przystąpieniu do działań naprawczych oraz przedłożeniu wyniku rekontrolnego badania próbki wody.

W okresie sprawozdawczym skontrolowano basen kryty z odnową biologiczną w hotelu „Maria” przy ul. Wrocławskiej 134b w Wałbrzychu, oceniając jego stan sanitarno-techniczny jako dobry.

Na terenie miasta funkcjonuje park wodny „AQUA-ZDRÓJ” przy ul. Ratuszowej 6, który posiada nieckę sportową, rekreacyjną – wykorzystywaną do nauki pływania dla niemowląt, brodzik dla dzieci oraz 2 wanny whirlpool.

Zarządca parku (Spółka Celowa „Aqua-Zdrój”), podobnie jak w przypadku pływalni przy ul. Sokołowskiego 75, ustalił z PPIS w Wałbrzychu harmonogram poboru próbek wody z pływalni do badań w ramach oceny spełniania wymagań określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach.

W I półroczu 2017 r. przedłożono 107 sprawozdań z mikrobiologicznych i fizykochemicznych badań jakości wody z pływalni wykonywanych we własnym zakresie (sprawozdania dostarczane są na bieżąco). W 5 próbkach zanotowano podwyższone stężenie chloroformu, w 2 – podwyższoną utlenialność, w 1 – podwyższone stężenie azotanów i w 1 podwyższoną wartość mętności. Pod względem mikrobiologicznym w 1 próbce zanotowano przekroczenie dopuszczalnej ogólnej liczby mikroorganizmów w 36°C po 48 h, niezwłocznie wykonane przez zarządcę badanie rekontrolne potwierdziło doprowadzenie wody pod względem mikrobiologicznym do norm sanitarnych.

W I półroczu 2017 r. w ramach nadzoru sanitarnego prowadzonego przez PPIS w Wałbrzychu z parku wodnego „Aqua-Zdrój” pobrano:

- 6 próbek do badań w kierunku *Legionella* sp., nie kwestionując żadnej z nich,
- 11 próbek do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych, kwestionując 1 z nich pod względem bakteriologicznym (bakterie *Pseudomonas aeruginosa* i *Escherichia coli* w brodziku) i 4 pod względem chemicznym (chloroform w niecce rekreacyjnej, brodziku i wannach whirlpool). Bez zwłoki pobrana próbka rekontrolna wykazała doprowadzenie wody w brodziku do norm sanitarnych pod względem bakteriologicznym, w przypadku chloroformu zarządca parku zlecił ponowne wykonanie badania w ramach kontroli wewnętrznej i oczekuje na jego wyniki.

Kontrola stanu sanitarnego obu pływalni krytych, pozostających w zarządzie Spółki Celowej „Aqua-Zdrój”, planowana jest w II półroczu 2017 r., podobnie jak pobór próbek wody

w ramach nadzoru Państwowej Inspekcji Sanitarnej na pływalni przy ul. Sokołowskiego 75. Dla wszystkich nadzorowanych pływalni zostaną wkrótce wydane zbiorcze oceny roczne jakości wody do kąpeli, zgodnie z § 4 cytowanego rozporządzenia, które zarządcy pływalni powinni udostępnić osobom korzystającym z pływalni, ponadto zostaną one umieszczone na stronie internetowej PSSE w Wałbrzychu.

3. Tereny rekreacyjne

W I połowie 2017 r. skontrolowano Książański Park Krajobrazowy, 2 skwery spacerowe przy ul. Głównej w Wałbrzychu oraz 17 placów zabaw na terenie miasta, zarządzanych przez ZDKiUM w Wałbrzychu oraz Spółdzielnię Mieszkaniową „Górnik” i „Poniatów”. Stan sanitarno-porządkowy placów zabaw był prawidłowy (z wyjątkiem placu zabaw przy ul. Wrocławskiej w zarządzie ZDKiUM, na którym stwierdzono stertę gałęzi i krzewów przy ogrodzeniu), kosze na odpadki opróżnione, piasek w piaskownicach o prawidłowym uziarnieniu, bez widocznych zanieczyszczeń mechanicznych.

Na placach zabaw w zarządzie SM „Górnik” w 6 przypadkach stwierdzono znikomą ilość piasku w piaskownicach oraz nierówną, z odpryskami farby powierzchnię urządzeń zabawowych, uszkodzone siedzisko huśtawki równoważnej, częściowo zniszczone drewniane siedziska piaskownic. W przypadku 3 placów zabaw w zarządzie ZDKiUM stwierdzono uchybienia typu: brak regulaminu, brak ogrodzenia, brak furtki wejściowej. W protokołach kontroli zawarto zalecenia dotyczące usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Zgodnie z zaleceniami GIS piasek w kontrolowanych piaskownicach był wymieniany przed sezonem letnim, co potwierdzały przedłożone przez zarządców faktury z zakupu i wymiany piasku. W I półroczu 2017 roku nie przeprowadzono badań piasku w zewidencjonowanych piaskownicach.

Nie kwestionowano stanu sanitarno-technicznego pozostałych skontrolowanych obiektów rekreacyjnych.

VII. Ocena stanu sanitarno-technicznego innych obiektów użyteczności publicznej w I półroczu 2017 roku

1. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

W I półroczu 2017 r. skontrolowano 42 zakłady świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej pod kątem spełnienia ogólnych wymogów sanitarnych, a przede wszystkim minimalizacji zagrożenia przeniesienia chorób zakaźnych i zakażeń.

W skontrolowanych obiektach stwierdzono opracowane procedury, wynikające z wymagań art. 16 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń

i chorób zakaźnych u ludzi (jeśli dotyczy) oraz nie kwestionowano stanu technicznego i czystości w pomieszczeniach.

Osobom świadczącym usługi w wyżej wymienionym zakresie wydano doraźne zalecenia dotyczące m.in.:

- umieszczania wewnątrz pakietów sterylizacyjnych pasków wskaźnikowych oraz założenia rejestru procesów sterylizacji w celu kontroli prowadzonych procesów sterylizacji,
- oznakowywania preparatów kosmetycznych datą ich pierwszego użycia (dotyczy kosmetyków posiadających na opakowaniu znak graficzny określający czas, w jakim od otwarcia preparat może być stosowany),
- umieszczenia w widocznym miejscu w solarium informacji o zasadach bezpiecznego korzystania z obiektu i o przeciwwskazaniach do opalania,
- wyposażenia zakładu fryzjerskiego w wieszak na odzież klientów.

2. Ustępy publiczne

Na terenie Wałbrzycha pod nadzorem sanitarnym PSSE w Wałbrzychu znajduje się 6 ustępów publicznych, z których w I półroczu 2017 r. skontrolowano 4.

Wszystkie skontrolowane szalety miejskie odznaczały się prawidłowym stanem sanitarno-technicznym.

3. Dworce i stacje PKP

W I półroczu 2017 roku skontrolowano 2 z 3 zewidencjonowanych obiektów na terenie miasta. Stan sanitarno-techniczny budynku dworca na Stacji PKP Wałbrzych Główny ocenia się jako zadowalający, wydano zalecenie dotyczące zapewnienia ciepłej wody przy umywalkach w ogólnodostępnych toaletach.

Budynek i perony na stacji PKP Wałbrzych Miasto charakteryzują się dobrym stanem technicznym i są utrzymywane w należytej czystości. Odmalowania wymagają ściany i sufity w ogólnodostępnej toalecie oraz pomieszczeniu gospodarczym, zanotowano ponadto akty wandalizmu, takie jak wyrwanie lub uszkodzenie drzwi w toalecie ogólnodostępnej.

Kontrola stacji PKP Wałbrzych Szczawienko zaplanowana jest w drugiej połowie roku.

4. Wiaty przystankowe i środki komunikacji miejskiej

W I półroczu 2017 r. skontrolowano 59 przystanków komunikacji miejskiej w Wałbrzychu. Przystanki w przeważającej liczbie posiadają odnowione wiaty, wyposażone w kosze na odpadki oraz ławki dla podróżnych, w dobrym stanie technicznym. W odniesieniu do 2 przystanków w dzielnicy Sobięcín wydano zalecenie odnowienia lub wymiany powierzchni ławek oraz zabezpieczenia podpór brakującego siedziska.

Nie skontrolowano autobusów komunikacji miejskiej.

VIII. Działalność w zakresie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia prowadzona przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Wałbrzychu na terenie miasta Wałbrzych i powiatu wałbrzyskiego w I półroczu 2017 roku

Działalność prowadzono poprzez:

- wdrażanie, koordynację, monitorowanie i ocenianie realizowanych programów z zakresu profilaktyki i promocji zdrowia,
- programowanie i realizację zadań skierowanych na rozwiązywanie problemów i minimalizowanie zagrożeń zdrowotnych,
- współpracę z podmiotami uczestniczącymi w procesie promocji zdrowia,
- inicjowanie działań prozdrowotnych.

Podjęmowano realizację zadań zleczanych przez instytucje nadrzędne oraz realizację działań lokalnych.

Instytucje i organizacje, z którymi współpracowano w ramach realizacji zadań:

- Główny Inspektorat Sanitarny,
- Urząd Miejski w Wałbrzychu,
- Dolnośląskie Centrum Onkologii,
- Starostwo Powiatowe w Wałbrzychu,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Wałbrzychu,
- Areszt Śledczy w Wałbrzychu,
- PTOZ Oddział Terenowy w Wałbrzychu,
- Komenda Miejska Policji w Wałbrzychu,
- Komenda Straży Pożarnej w Wałbrzychu,
- Straż Miejska w Wałbrzychu,
- Straż Graniczna,
- Aqua Zdrój w Wałbrzychu,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Wałbrzychu,
- Stowarzyszenie Gmin Książańskich Euroregionu Nysa,
- Sejmik Województwa Dolnośląskiego,
- Narodowy Fundusz Zdrowia Oddział Wałbrzych,
- Ośrodek Społeczno- Kulturalny „Podzamcze” w Wałbrzychu,
- Fundacja MSD dla Zdrowia Kobiet,
- Fundacja Edukacji Społecznej,
- Dyrektorzy przedszkoli, nauczyciele,
- Dyrekcje i grona pedagogiczne szkół,
- Zespół Placówek Resocjalizacyjnych w Walimiu,

- Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Wałbrzychu,
- Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Wałbrzychu,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Terenowy w Wałbrzychu,
- Wałbrzyski Ośrodek Kultury,
- Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego w Wałbrzychu,
- Biblioteka pod Atlantami w Wałbrzychu,
- Biblioteka Miejska w Boguszkowie Gorcach,
- podmioty lecznicze,
- uczelnie wyższe,
- placówki wypoczynku dzieci i młodzieży,
- placówki handlowe i usługowe,
- lokalne mass media /radio, prasa, TV/

Realizacja zagadnień problemowych

W I półroczu 2017 roku realizowano programy krajowe wynikające z polityki zdrowotnej państwa, programy wojewódzkie i lokalne oraz interwencje nieprogramowe i inne działania wynikające z sytuacji epidemiologicznej i potrzeb środowiska.

Realizowano działania dotyczące następujących problemów zdrowotnych:

Zapobieganie HIV/AIDS

Prowadzono działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS w oparciu o Krajowy Program Zwalczania AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV opracowany na lata 2017-2021.

Opracowano sprawozdanie za 2016 r. oraz harmonogram realizacji zadań na 2017 r. Współpracowano z Komisją Lekarską prowadzącą kwalifikację wojskową młodzieży. Odbyło się 11 spotkań, w trakcie których prowadzono edukację wśród młodzieży podlegającej kwalifikacji wojskowej z zakresu profilaktyki zakażeń krwiopochodnych ze szczególnym uwzględnieniem HIV/AIDS oraz uzależnień. Działaniami objęto 180 osób.

Przeprowadzono 3 szkolenia dla 84 gimnazjalistów w ramach Szkolnych Dni Profilaktyki. Tematyka profilaktyki zakażeń krwiopochodnych w tym HIV była poruszana w trakcie wykładu dla studentów PWSZ w Wałbrzychu. Działaniem objęto 56 osób.

Zagadnienia dotyczące profilaktyki HIV/AIDS uwzględniono w realizowanym programie „Razem przeciw zagrożeniom” skierowanym do uczniów szkół gimnazjalnych miasta Wałbrzycha.

Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dla uczestników 2 imprez ogólnospołecznych oraz w trakcie szkolenia dla pielęgniarek przekazano materiały do 22 zakładów opieki zdrowotnej.

Zasięg działań - 764 osoby

Ogólnopolski program edukacyjny "Trzymaj Formę" XI edycja

Celem programu jest edukacja dzieci i młodzieży oraz ich rodziców w zakresie

kształtowania postaw prozdrowotnych związanych z właściwym odżywianiem i aktywnością fizyczną poprzez promocję aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety, w oparciu o odpowiedzialność indywidualną i wolny wybór jednostki.

Koordynowano i monitorowano realizację programu.

Udzielono wsparcia merytorycznego i metodycznego oraz dostarczono materiały edukacyjne dotyczące omawianej tematyki placówkom nauczania i wychowania. Prowadzono instruktaże metodyczne w trakcie spotkań z koordynatorami szkolnymi. Rozpropagowano konkursy ogłoszone w ramach programu. Przeprowadzono 11 wizytacji realizacji programu w szkołach.

W roku szkolnym 2016/2017 program realizowało 11 gimnazjów i 14 szkół podstawowych. W realizację programu włączyło się ok. 201 nauczycieli i innych pracowników szkół. Szkoły pozyskały do współpracy 43 instytucje wspierające /ok. 130 osób/

Zasięg programu: 3987 uczniów oraz 1893 rodziców.

Tematyka wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie oraz promocji zdrowego stylu życia była poruszana w trakcie podejmowanych przez Sekcję OZ i PZ działań oraz imprez organizowanych przy współpracy z innymi jednostkami.

Ogólnopolski Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu

Działania z zakresu profilaktyki palenia tytoniu realizowano w oparciu o Ogólnopolski Program Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014-2018.

Tematyka związana z ograniczeniem zdrowotnych następstw palenia tytoniu była poruszana w trakcie realizacji programów ogólnopolskich, obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu, programów lokalnych, takich jak: „Razem przeciw zagrożeniom”, interwencji nieprogramowych „Bezpieczny wypoczynek” /akcja letnia i zimowa/ oraz działań podejmowanych we współpracy z innymi jednostkami.

PSSE w Wałbrzychu koordynuje na terenie Miasta i Powiatu Wałbrzyskiego realizację wieloletnich programów i projektów:

- ***Ogólnopolski Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej "Czyste Powietrze Wokół Nas"***

Celem programu jest wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy oraz zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach narażenia na bierne palenie.

Grupa docelowa: dzieci 5-6 letnie oraz ich rodzice i opiekunowie.

W roku szkolnym 2016/2017 program realizowało 20 placówek przedszkolnych. Przekazano materiały edukacyjne, udzielano wsparcia metodycznego i merytorycznego. Koordynowano i monitorowano realizację programu. W ramach monitoringu przeprowadzono 16 wizytacji realizacji programu w przedszkolach.

Program cieszył się dużym zainteresowaniem. Dzieci i rodzice chętnie uczestniczyli w działaniach, wzbogacając wiedzę na temat profilaktyki antytytoniowej, szczególnie ochrony

dzieci przed biernym paleniem.

Zasięg programu: 971 dzieci oraz 735 rodziców.

Pracownicy Sekcji OZ i PZ brali udział w 3 imprezach integracyjnych podsumowujących program, prowadząc dla rodziców pogadanki, punkty informacyjno-edukacyjne oraz pomiary ciśnienia krwi i poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

- ***Program Edukacji Antytytoniowej "Nie pal przy mnie, proszę."***

Celem programu jest zmniejszenie narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie odpowiedzialności za zdrowie, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie oraz kształtowanie postaw asertywnych.

Adresatami programu są dzieci klas I-III szkół podstawowych.

W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny. Koordynatorzy szkolni oraz współrealizatorzy zostali przeszkoleni w poprzednich edycjach.

Program realizowało 12 szkół podstawowych. Na podstawie analizy informacji z realizacji programu w szkołach przeprowadzono ocenę i sporządzono sprawozdanie zbiorcze.

Koordynatorzy szkolni wysoko ocenili program oraz zaangażowanie dzieci podczas realizacji programu. Wysoko również oceniono odbiór programu przez rodziców.

Zasięg programu - 1101 dzieci oraz 497 rodziców.

- ***Program Profilaktyki Palenia Tytoniu "Znajdź właściwe rozwiązanie"***

Celem programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród młodzieży szkolnej poprzez zwiększenie wiedzy w zakresie szkodliwości dymu tytoniowego, kształtowanie umiejętności dbania o zdrowie własne i swoich bliskich oraz kształtowanie postaw asertywnych z unikaniem czynnego i biernego palenia tytoniu.

Adresatami programu są uczniowie starszych klas szkół podstawowych oraz gimnazjów. W związku z zakończeniem realizacji na poziomie ogólnopolskim program kontynuowany był jako lokalny. Koordynatorzy szkolni, którzy prowadzą program od wielu lat, zostali przeszkoleni w poprzednich edycjach. Przeprowadzono analizę ankiet przekazanych przez koordynatorów szkolnych oraz ewaluację i podsumowanie realizacji programu.

Realizację programu kontynuowały 4 szkoły /2 podstawowe i 2 gimnazjalne/. Zdaniem koordynatorów program jest bardzo pomocny w realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień realizacja programu umożliwia rzeczowe i obrazowe przekazanie najistotniejszych informacji dotyczących palenia tytoniu oraz kształtowanie postaw zobowiązujących do niepalenia.

Programem objęto 678 uczniów oraz 180 rodziców.

- ***Ogólnopolski projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych- KIK68”***

W celu kształtowania zachowań zdrowotnych przyszłych matek oraz poprawy zdrowia ich potomstwa Główny Inspektorat Sanitarny we współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych, Krajowym Biurem ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Instytutem Medycyny Pracy oraz Instytutem Medycyny Wsi kontynuował realizację *Profilaktycznego programu w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych- KIK 68* współfinansowanego w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy. Projekt wspierany jest przez elektroniczną platformę edukacyjną oraz działania prowadzone przez inne jednostki /szkolenia dla personelu medycznego, programy dla zakładów pracy/.

Głównym celem jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych.

W roku szkolnym 2016/2017 podjęto realizację IV edycji programu edukacyjnego skierowanego do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych „ARS czyli jak dbać o miłość”, jednego z elementów programu KIK 68.

Przeprowadzono 8 wizytacji realizacji programu w szkołach. Program realizowało 11 szkół ponadgimnazjalnych, edukacją objęto 345 uczniów oraz 234 rodziców.

Dla szkół realizujących program Główny Inspektorat Sanitarny ogłosił konkurs na projekt edukacyjny pt „Szkoła wolna od używek”. **Grupa uczniów z Zespołu Szkół Nr 4 - IV Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Kusocińskiego w Wałbrzychu otrzymała wyróżnienie** podczas uroczystej gali wręczenia nagród w Warszawie.

Kontynuowana jest realizacja kampanii społecznej „Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”, której celem jest zwiększenie wiedzy na temat skutków zdrowotnych używania substancji psychoaktywnych, a także ograniczenie ich stosowania. Główną grupą docelową kampanii są kobiety w wieku prokreacyjnym, szczególnie ciężarne oraz ich rodziny i bliscy. Wzmocnieniem dla działań jest udział w imprezach dla środowisk lokalnych .

W ramach działań programowych i kampanii prowadzono edukację w 7 punktach informacyjno-edukacyjnych zorganizowanych w trakcie imprez i działań o zasięgu ogólnospołecznym /festyny rodzinne, imprezy ogólnospołeczne, akcje edukacyjne i szkolenia/. Rozdysponowano ok. 780 ulotek i broszur tematycznych wraz z komentarzem. Przekazywano materiały edukacyjne /ulotki, broszury, magnesy, znaczki, zestawy edukacyjne/ wraz z instruktażem do instytucji współpracujących /Szpital Ginekologiczno-Położniczy, podmioty lecznicze.

Przeprowadzono badania ankietowe kobiet / 32/ na oddziale położniczym w ramach ewaluacji projektu KIK 68. Przeprowadzono akcję Óswiaty Zdrowotnej z okazji Dnia Kobiet w Centrum Aktywnego Wypoczynku Aqua Zdrój. Prowadzono rozmowy indywidualne, pomiary RR, przekazywano materiały edukacyjne /KIK, profilaktyka chorób nowotworowych/ wraz z upominkiem. Działaniami bezpośrednimi objęto 75 osób.

Rozpropagowano kampanię społeczną Głównego Inspektoratu Sanitarnego „Melanż. Oczekiwania vs. rzeczywistość”. Wraz informacją przesłano do gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych scenariusze zajęć, materiały i linki do stron kampanii. Omówiono kampanię w trakcie szkolenia dla pedagogów szkolnych. Informacje przesłano również do lokalnych mass-mediów oraz umieszczono na stronie internetowej PSSE.

Ogólny zasięg działań - 1473 osoby.

•Ogólnopolski program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas IV szkół podstawowych „Bieg po zdrowie”

Program stanowi źródło rzetelnej wiedzy na temat zagadnień dotyczących palenia tytoniu i ukazuje korzyści wynikające z niepalenia papierosów. Forma programu sprzyja wzmocnieniu poczucia własnej wartości, przygotowuje do świadomych wyborów w obszarze własnego zdrowia oraz sprzyja wyrażaniu własnych oczekiwań i opinii. Przeprowadzono szkolenia indywidualne z zakresu realizacji programu, przekazano materiały oraz przeprowadzono wizytacje i podsumowanie realizacji. Program realizowały 2 szkoły podstawowe.

Zasięg programu - 138 uczniów i 114 rodziców.

• Światowy Dzień bez Tytoniu /31 maja/

Działania skierowane były do społeczności lokalnej. Zainicjowano działania przekazując opracowania informujące o założeniach i celach Światowego Dnia Bez Tytoniu do placówek nauczania i wychowania oraz placówek leczniczych. Informację na temat założeń i możliwości realizacji przedstawiono na szkoleniu dla pedagogów szkolnych z zakresu dopalaczy.

Odbyły się narady w celu pozyskania partnerów do realizacji działań. W trakcie narad omówiono założenia i cele obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu. Przeprowadzono akcję oświatowo- zdrowotną w Zespole Szkół Nr 5 w Wałbrzychu. Prowadzono rozmowy indywidualne nt. wpływu palenia tytoniu na zdrowie, połączone z rozdawnictwem i ekspozycją materiałów edukacyjnych, ulotek, plakatów, pomiary ciśnienia krwi oraz pomiary CO w wydychanym powietrzu oraz emisje filmów i prezentacji dotyczących profilaktyki palenia tytoniu.

Działania edukacyjne połączone z pomiarem ciśnienia krwi, pomiarem zawartości tlenku węgla w wydychanym powietrzu, rozdawnictwem tematycznych materiałów edukacyjnych prowadzono także w trakcie 3 imprez środowiskowych.

Materiały edukacyjne z zakresu profilaktyki nikotynizmu eksponowano w holu siedziby PSSE.

Zasięg podjętych działań: 810 osób.

Ogólnopolski Projekt „ Lekki Tornister”

Projekt jest adresowany do uczniów klas I-III, rodziców i nauczycieli. Zakłada diagnozowanie problemu przeciążonych plecaków oraz działania w zakresie profilaktyki wad postawy. Przekazano materiały do realizacji dla 547 uczniów oraz przekazano informację do wszystkich szkół podstawowych dotyczącą konkursu „Mały ekspert ds. Lekkiego Tornistra”.

Program realizują 3 szkoły podstawowe.

Program edukacyjny ”Moje dziecko idzie do szkoły”

Program zakłada edukację dzieci klas 0 - I i ich rodziców w zakresie potrzeb zdrowotnych dziecka rozpoczynającego naukę w szkole. Program zaopatrzony jest w poradnik dla nauczyciela, broszurkę dla każdego rodzica, kolorowanekę i zakładkę dla każdego dziecka.

Program realizowało 6 szkół podstawowych i 2 przedszkola. Koordynatorów przeszkolono w zakresie zagadnień merytorycznych i metodyki realizacji programu w poprzednich latach, nowych koordynatorów przeszkolono indywidualnie. Przekazano materiały do realizacji.

Realizacja programu przyczyniła się do zwiększenia współpracy nauczycieli i szkolnej służby zdrowia z rodzicami w zakresie kształtowania właściwych postaw zdrowotnych zarówno u dzieci jak i rodziców. Odbiorcy poszerzyli wiedzę na temat zdrowego stylu życia a zajęcia edukacyjne pozwoliły ograniczyć stres związany z pobytem dzieci w nowym środowisku.

Zasięg programu - 239 dzieci i 366 rodziców.

Profilaktyka zakażeń krwiopochodnych

W ramach kontynuacji Kampanii Społecznej „HCV Jestem Świadom” prowadzono dystrybucję materiałów informacyjnych i edukacyjnych dla zakładów fryzjerskich, kosmetycznych i studiów tatuażu. We współpracy z Oddziałem Higieny Komunalnej przekazywano plany higieny i ulotki wraz z omówieniem do 16 salonów fryzjerskich i 9 kosmetycznych. Umieszczono informacje na stronie internetowej PSSE.

Przeprowadzono szkolenie dla studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej (56 osób) w zakresie profilaktyki zakażeń krwiopochodnych. Tematyka zakażeń krwiopochodnych zawarta jest w przekazie edukacyjnym i realizowana jest w ramach wszystkich działań z zakresu profilaktyki HIV/AIDS.

Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dla uczestników 2 imprez ogólnospołecznych oraz w trakcie szkolenia dla pielęgniarek przekazano materiały do 22 zakładów opieki zdrowotnej.

Zasięg działań - 216 osób

Profilaktyka chorób nowotworowych

PSSE w Wałbrzychu podejmuje szereg działań z zakresu profilaktyki chorób nowotworowych we współpracy z Dolnośląskim Centrum Onkologii i w oparciu o materiały otrzymane z DCO. Prowadzona jest dystrybucja materiałów oraz rozmowy w trakcie imprez ogólnospołecznych. Z okazji Dnia Matki zorganizowano wspólnie z Dolnośląskim Oddziałem NFZ i DCO akcję informacyjną w 29 przedszkolach Miasta i Powiatu Wałbrzyskiego w ramach Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy. Działaniami objęto 2768 dzieci, które otrzymały „Laurki” do kolorowania zapraszające mamy na badania cytologiczne.

W trakcie festynu rodzinnego w Przedszkolu Samorządowym nr 14 w Wałbrzychu prowadzono punkt edukacyjny. Prowadzono naukę samobadania piersi z wykorzystaniem fantomu oraz dystrybucję materiałów edukacyjnych dotyczących promocji badań profilaktycznych. Zasięg 70 osób.

Przeprowadzono akcję o-z z okazji Dnia Kobiet w Centrum Aktywnego Wypoczynku Aqua Zdrój. Prowadzono rozmowy indywidualne i grupowe, pomiary RR, przekazywano materiały

edukacyjne /KIK, profilaktyka chorób nowotworowych/ wraz z upominkiem. Działaniem w ww zakresie objęto 40 kobiet.

Zasięg działań - 2878 osób

Program „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”

Program realizowano we współpracy z Fundacją MSD dla Zdrowia Kobiet. Jest on skierowany do uczniów klas I szkół ponadgimnazjalnych, rodziców uczniów oraz kadry pedagogicznej. Jego głównym celem jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy poprzez zwiększenie poziomu wiedzy i zachęcanie do odpowiedzialności za zdrowie swoje i najbliższego otoczenia. Program realizowało 5 szkół ponadgimnazjalnych. Przekazano materiały do realizacji, udzielano konsultacji merytorycznych, instruktaży,. Przeprowadzono 5 wizytacji mających na celu monitoring realizacji programu. Przeprowadzono analizę informacji z realizacji, sporządzono sprawozdanie końcowe.

Zasięg programu - 923 osoby

Bezpieczny wypoczynek

Cel: Ograniczenie występowania wypadków i urazów oraz zagrożeń związanych z okresem ferii zimowych i wakacji. Adresaci działań: społeczność powiatu wałbrzyskiego ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Opracowano „Zalecenia zdrowotne na okres ferii zimowych”, opracowano i przygotowano materiały do wykorzystania w akcji zimowej. W opracowaniu zalecono nasilenie działań edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa, zapobiegania wypadkom i urazom dzieci i młodzieży w okresie ferii zimowych, kształtowania właściwych zachowań higienicznych chroniących przed chorobami zakaźnymi. Opracowanie przesłano do wszystkich szkół.

Przygotowano pakiety z materiałami edukacyjnymi z zakresu profilaktyki grypy, profilaktyki WZW A, bezpieczeństwa w trakcie uprawiania sportów i zabaw zimowych, profilaktyki uzależnień /zagrożenia zdrowotne związane z używaniem dopalaczy oraz czynnym i biernym paleniem papierosów/. Materiały edukacyjne wraz z zaleceniami przekazywane były kierownikom zimowego wypoczynku przez pracowników Sekcji OZiPZ oraz Sekcji HDM. Udzielano instruktaży metodycznych i merytorycznych.

Podjęto współpracę z instytucjami organizującymi zajęcia dla dzieci i młodzieży w okresie ferii. Prowadzono działania edukacyjne – punkty informacyjne, dystrybucję materiałów edukacyjnych, prelekcje, pogadanki oraz konkursy, gry i zabawy w środowisku dzieci i młodzieży w świetlicach środowiskowych i innych zorganizowanych formach spędzania wolnego czasu.

Zasięg działań - 911 osób

Rozpoczęto działania w ramach akcji letniej. Do placówek nauczania i wychowania przesłano obszerną informację wraz z materiałami edukacyjnymi dotyczącą zaleceń zdrowotnych na okres letni do wykorzystania w działaniach edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży. Opracowano materiały pomocne w prowadzeniu działań, które sukcesywnie są przekazywane kierownikom placówek wypoczynku letniego oraz opiekunom wraz z instruktażem metodycznym i merytorycznym.

Prowadzone są działania edukacyjne – prelekcje, pogadanki oraz konkursy, gry i zabawy w środowisku dzieci i młodzieży w świetlicach środowiskowych i innych zorganizowanych formach wypoczynku.

Zasięg działań - 131 osób

Światowy Dzień Zdrowia 2017

Światowy Dzień Zdrowia w 2017 r. obchodzono pod hasłem: „Depresja-porozmawiajmy o niej”. Działania kierowane były do społeczności lokalnej.

Opracowano i przekazano informacje do placówek nauczania i wychowania, uczelni wyższych, podmiotów leczniczych - 92 placówki. Opracowano materiały edukacyjne i promocyjne oraz wydrukowano materiały WHO- 1700 sztuk. W partnerstwie z Wyższą Szkołą Zarządzania i Przedsiębiorczości zorganizowano **Seminarium Naukowe „Depresja – porozmawiajmy o niej”** dla nauczycieli, pedagogów, psychologów, pracowników jednostek opiekuńczo-wychowawczych, resocjalizacyjnych, studentów- 142 osoby. W trakcie seminarium funkcjonował punkt edukacyjny w którym prowadzono rozmowy instruktażowe i dystrybucję materiałów /142 osoby/.

Współpracując z Ośrodkiem Społeczno-Kulturalnym Podzamcze przekazano materiały edukacyjne oraz zorganizowano międzyszkolny konkurs plastyczny dla uczniów szkół podstawowych „Wszystkie barwy radości”- (187 prac plastycznych). Uroczyste zakończenie konkursu oraz wystawa nagrodzonych prac odbyła się 12 kwietnia 2017r.- 70 osób, nagrody ufundowane były przez PSSE w Wałbrzychu i OSK Podzamcze - przyznano 13 nagród oraz 17 wyróżnień w czterech kategoriach wiekowych. Informacje ukazały się w lokalnych mediach/ 5/. Zorganizowano i poprowadzono punkt informacyjno-edukacyjny w trakcie obchodów „Światowego Dnia Zdrowia” pod hasłem „Depresja porozmawiajmy o niej” w Zespole Szkół Nr 1 w Wałbrzychu. W punkcie edukacyjno- informacyjnym prowadzono rozmowy indywidualne oraz dystrybucję materiałów edukacyjnych. W ciągach komunikacyjnych szkoły wyeksponowano tematyczne materiały edukacyjne opracowane przez uczniów.

Informacje umieszczono na stronie internetowej PSSE. Edukacja prowadzona jest również w trakcie innych działań o zasięgu ogólnospołecznym.

Zasięg działań bezpośrednich - 599 osób.

Działania z zakresu profilaktyki zażywania środków zastępczych

Przygotowano materiały edukacyjne i przekazano nauczycielom i pedagogom w trakcie porad połączonych z instruktążem w 5 szkołach ponadgimnazjalnych. Szacowana liczba odbiorców – 490 osób. W przekazie edukacyjnym z zakresu profilaktyki HIV/AIDS prowadzonym przez pracowników Sekcji OZiPZ dla młodzieży zawarto treści związane ze środkami zastępczymi– ich wpływem na określone zachowania młodych ludzi i ich stan zdrowia.

Wspólnie z Oddziałem Higieny Pracy przeprowadzono 2 szkolenia dla pedagogów szkolnych /reprezentujących 27 placówek/ oraz wychowawców Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Wałbrzychu – omówiono zagadnienia merytoryczne i metodyczne, przekazano materiały edukacyjne. Ogółem przeszkolono 47 osób. W trakcie szkolenia dla studentów PWSZ w Wałbrzychu /56 osób/ omówiono m.in. zagadnienia dotyczące środków

zastępczych, przekazano materiały edukacyjne uczestnikom i wykładowcom do dystrybucji. Rozmowy instruktażowe dot. dopalaczy wraz z dystrybucją materiałów prowadzono również w punkcie edukacyjnym zorganizowanym w trakcie Seminarium z okazji Światowego Dnia Zdrowia 2017- 142 osoby.

Do dyrektorów szkół przesłano opracowanie dotyczące wyników Ogólnopolskiego badania „Młódzież a dopalacze – postawy i zachowania” przeprowadzonego we wrześniu 2016 r.

Prowadzono działania edukacyjne połączone z dystrybucją materiałów wśród młodzieży szkolnej, młodzieży podlegającej kwalifikacji wojskowej, osób bezrobotnych, uczestników wypoczynku zimowego i letniego oraz poradnictwo metodyczne wśród pedagogów i nauczycieli. Zagadnienia te ujęto w wytycznych do realizacji edukacji młodzieży uczestniczącej w Programie „Razem Przeciw Zagrożeniom”. Edukację prowadzono również w punktach konsultacyjnych w trakcie festynów, imprez oraz w ramach akcji oświatowo-zdrowotnych.

Ogółem przekazano ok. 3000 ulotek.

Zasięg działań bezpośrednich - 1347 osób

Działania związane z aktualną sytuacją epidemiologiczną

- profilaktyka grypy i zachorowań grypopodobnych

Interwencja skierowana była do społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

W działaniach prowadzonych w okresie ferii zimowych uwzględniono tematykę związaną z profilaktyką grypy. Przekazano materiały do szkół i organizatorów wypoczynku, prowadzono edukację dla uczestników zorganizowanych form wypoczynku, przekazywano materiały do jednostek współpracujących, prowadzono rozmowy indywidualne i dystrybucję materiałów w Centrum Aktywnego Wypoczynku w Wałbrzychu. Przeprowadzono 2 szkolenia dla osób bezrobotnych /17/ z zakresu higieny i profilaktyki grypy. Zorganizowano wystawkę i dystrybucję materiałów edukacyjnych w siedzibie PSSE. Działaniami objęto ok.600 osób.

- **Europejski Tydzień Szczepień „Szczepienia działają”**- informację wraz z materiałami przesłano do przedszkoli, żłobków i podmiotów leczniczych /77 jednostek/. Opracowano wystawę i umieszczono informację na stronie internetowej PSSE.

Współpraca w działaniach inicjowanych przez lokalnych partnerów

- Program lokalny „Razem przeciw zagrożeniom”

Program zakłada edukację uczniów na temat zagrożeń życia codziennego, bezpieczeństwa, przeciwdziałania uzależnieniom /w tym środków zastępczych/, profilaktyki HIV/AIDS. Program realizowany jest przy współpracy Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu, Komendy Miejskiej Policji, Straży Miejskiej, Straży Pożarnej, Ośrodka Sportu i Rekreacji w Wałbrzychu, Straży Granicznej oraz Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego. Odbyły się 2 narady: komitetu organizacyjnego i szkolnych koordynatorów i narada podsumowująca.

Finałem programu jest turniej międzyszkolny /turnieje półfinałowe oraz finałowy z udziałem

zwycięskich drużyn szkolnych/.

Grupa docelowa: młodzież wałbrzyskich szkół gimnazjalnych. Program realizowało 10 szkół.

Zasięg działań około 360 osób.

-, Uczę się bezpiecznie żyć”

Współpracowano przy realizacji wojewódzkiego konkursu ph. „Uczę się bezpiecznie żyć”. Głównymi organizatorami konkursu jest Stowarzyszenie Gmin Książańskich Euroregionu Nysa oraz Sejmik Województwa Dolnośląskiego i Urząd Miejski w Wałbrzychu. Konkurs ma charakter zawodów, w trakcie których reprezentacje szkół podstawowych i gimnazjalnych /4 kategorie wiekowe/ wykazują się wiedzą i umiejętnościami z zakresu bezpieczeństwa, zdrowego stylu życia i innych zagadnień ujętych w regulaminie. Pracownicy Sekcji OZiPZ brali udział w pracach komisji konkursowej oceniającej wiedzę z zakresu higieny i racjonalnego żywienia i pierwszej pomocy- 2 stanowiska sędziowskie dla uczniów klas IV-VI.

Zasięg podjętych działań bezpośrednich - 80 osób.

- Plenerowe imprezy rekreacyjno-sportowe „Górale na START!”

Współpracowano przy realizacji kolejnej edycji projektu Klubu Kolarstwa Superior Wałbrzych oraz Urzędu Miejskiego w Wałbrzychu propagującego zdrowy styl życia bez nałogów poprzez aktywność fizyczną a realizowanego w formie cyklu plenerowych imprez rekreacyjno-sportowych pod hasłem „Górale na start!”. Głównym elementem imprez są wyścigi na rowerach górskich amatorów w różnych grupach wiekowych /dzieci i dorośli/. Adresatami projektu są mieszkańcy Wałbrzycha i okolic. Uczestniczono przy realizacji 1 imprezy.

Prowadzono poradnictwo, rozdawnictwo materiałów informacyjno-edukacyjnych, eksponowano plakaty, mierzono ciśnienie krwi.

Zasięg podjętych działań - 150 osób.

Działania w ramach współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Wałbrzychu Centrum Aktywności Lokalnej.

Współuczestniczono w działaniach Klubu Integracji Społecznej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Wałbrzychu. Celem działania placówki jest między innymi aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnych. Przeprowadzono dla uczestników 2 szkolenia, przekazywano materiały edukacyjne.

Pozostałe informacje

W trakcie realizowanych działań przeprowadzono ogółem 179 pomiarów RR oraz 106 pomiarów CO w wydychanym powietrzu.

Na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Wałbrzychu umieszczano informacje dotyczące prowadzonych programów, akcji informacyjno-edukacyjnych, sytuacji epidemiologicznej i profilaktyki.

Udział w procesie ewaluacji zewnętrznej - Zespół Szkół Nr 5 w Wałbrzychu.